

มุมมองและแนวโน้มของธุรกิจที่พำนักระยะยาว สำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่

อัญญพัชศา จันทร์ชลอ

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้เพื่อศึกษามุมมองและแนวโน้มของธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านเห็นว่า นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นสูงอายุเป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และการพำนักระยะยาวเป็นทิศทางที่เป็นบวกสำหรับการท่องเที่ยวไทยและมีโอกาสเติบโตอีกมาก โดยมีทั้งฝ่ายที่เห็นว่า ชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่มาพำนักมีฐานะดีและมักใช้จ่ายเต็มที่ และฝ่ายที่เห็นว่าชาวญี่ปุ่นสูงอายุส่วนใหญ่เป็นกลุ่มตลาดระดับกลาง อาศัยเงินบำนาญยังชีพ จึงใช้จ่ายอย่างประหยัด ในขณะที่ชาวญี่ปุ่นสูงอายุมองว่าธุรกิจที่พำนักระยะยาวฯ ยังมีโอกาสเติบโตสูง ส่วนแนวโน้มหลักของธุรกิจที่พำนักระยะยาวฯ ยังคงมุ่งเน้นตลาดระดับกลาง รวมทั้งมีโครงการจะสร้างคอมมูนิตีสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุโดยเฉพาะขึ้น เน้นตลาดชาวญี่ปุ่นสูงอายุระดับบนที่มีกำลังซื้อสูง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการขยายตลาดขึ้นไปสู่ตลาดระดับบน ซึ่งควรจับตามองแนวโน้มใหม่นี้ต่อไป

คำ

สำคัญ

ธุรกิจที่พำนักระยะยาว, ชาวญี่ปุ่นสูงอายุ

Views and Trends Regarding the Long-stay Lodging Business for the Elderly Japanese in Chiang Mai

Arnpassa Chanchalor

Abstract

This study investigated the views and trends regarding the long-stay lodging business for the elderly Japanese in Chiang Mai. It was a qualitative research, and it was found that every interviewee agreed that the elderly Japanese are quality tourists and that the long-stay is a promising trend in Thai tourism and tends to grow a lot. The opinions of interviewees were separated into 2 groups: one that saw that the elderly Japanese are well-off and usually spend a lot of money, and the other that saw the elderly Japanese have a moderate income and live on a pension and they have to economize on their expenses. The elderly Japanese on the other hand viewed that the long-stay business still has high growth opportunity. The main trend focused on those with a moderate income. A project to build a community center with the focus on the elderly Japanese with a high income and high purchasing power was seen to be a new trend that focuses on a new market. This new trend should be further observed.

Key words

Long-stay lodging business, Elderly Japanese.

1. บทนำ

ประเทศไทยมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกันนับได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะนารายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ช่วยสร้างงานและกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาค และสามารถช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศฟื้นตัวได้เร็วกว่าภาคการผลิตและการบริการอื่นๆ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ซึ่งถือเป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับประเทศฉบับแรก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรมนวัตกรรมและการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว การป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว การสร้างเสริมความเข้มแข็งและการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้สามารถสร้างโอกาสและแรงจูงใจในการพัฒนาการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยวให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับมติของคณะรัฐมนตรีที่อนุญาติให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยขยายตลาดการท่องเที่ยวไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว (Long Stay) โดยจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวพำนักระยะยาวแห่งชาติขึ้น และให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการทำงานตามนโยบายนี้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2544)

ในประเทศไทยนั้น การท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวของนักท่องเที่ยวต่างชาติมีมานานแล้ว โดยการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้แต่เดิมเป็นที่นิยมของชาวตะวันตก แต่อย่างไรก็ดีในหลายพื้นที่ได้

เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มยิ่งขึ้น ได้แก่ การท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งชาวญี่ปุ่นสูงอายุถือเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลัก ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ชาวญี่ปุ่นสูงอายุมาพำนักระยะยาวในต่างประเทศมากขึ้น เป็นเพราะจากการที่ญี่ปุ่นมีนโยบายเชิญชวนให้ชาวญี่ปุ่นสูงอายุมาพำนักนอกประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ตามนโยบายที่ชื่อว่า Silver Columbia 92 เนื่องจากว่าในเวลานั้น ญี่ปุ่นมีแนวโน้มจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุและจะเป็นภาระหนักสำหรับสังคมญี่ปุ่นเอง เพราะแรงงานประชากรวัยหนุ่มสาวมีจำนวนลดลง อัตราการเกิดลดลง อัตราการตายลดลง และจะเกิดกลุ่มผู้สูงอายุจำนวนมาก แต่ในระยะแรก นโยบายนี้ไม่ประสบผลสำเร็จนัก เนื่องจากชาวญี่ปุ่นเข้าใจว่าเป็นการย้ายถิ่นและผลึกภาระการดูแลผู้สูงอายุออกนอกประเทศ ต่อมารัฐบาลญี่ปุ่นจึงปรับเปลี่ยนนโยบายใหม่เป็นการออกไปพำนักในต่างประเทศ เป็นระยะเวลาที่นานขึ้น แต่สุดท้ายต้องกลับมาพำนักอยู่ในญี่ปุ่น (Long Stay Foundation) (สุดปรารถนา ดวงแก้ว, 2555) ทำให้นโยบายนี้ได้รับการตอบสนองมากขึ้น จนกลายมาเป็นการตั้งมูลนิธิ Japan Long Stay Foundation เพื่อให้คำปรึกษาและให้ข้อมูลกับผู้ต้องการไปพำนักระยะยาวในต่างประเทศ (มิวา โคชิจิ, 2555) ประกอบกับปัจจัยทางสังคมของญี่ปุ่นเอง ที่สังคมญี่ปุ่นมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่เคร่งครัด เข้มงวดต่อกฎระเบียบมาก มีวินัยในการอยู่รวมเป็นกลุ่ม มีการรักพวกพ้องเพื่อนร่วมชาติเดียวกับตน (Roger & Ikeno, 2002) ทำให้ญี่ปุ่นสามารถฟื้นฝ่าอดทนร่วมสร้างชาติใหม่ทำงานหนักเพื่อพัฒนาประเทศหลังภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ด้วยปัจจัยทางสังคมดังกล่าว ทำให้ญี่ปุ่นสามารถพัฒนาจนมีความ

เจริญทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างมากก่อให้เกิดผลกระทบที่สำคัญคือ ในปัจจุบันญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่มีค่าครองชีพสูงเป็นอันดับต้นๆ ของโลก

ในขณะเดียวกัน ญี่ปุ่นได้กลายเป็นประเทศแรกของโลกที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มตัว กล่าวคือประชากรญี่ปุ่นในปีพ.ศ. 2558 มีจำนวนทั้งหมด 127 ล้านคน ถ้าคิดจำนวนประชากรที่อายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนถึง 40 ล้านคน หรือคิดเป็นหนึ่งในสามของจำนวนประชากรญี่ปุ่นทั้งหมด (สรารุช ไพฑูรย์พงษ์, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุของโลก ที่กำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตามหลังญี่ปุ่น นั่นคือโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุ (อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่โครงสร้างสัดส่วนประชากรเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปีลงมา) กลับลดลงเรื่อยๆ จนคาดการณ์ว่าในพ.ศ. 2593 จะเกิดปรากฏการณ์ครั้งแรกที่จำนวนประชากรผู้สูงอายุมากกว่าจำนวนประชากรเด็ก ทำให้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และทางการเมือง ซึ่งเมื่อโครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประชากรวัยแรงงานต้องแบกรับค่าใช้จ่ายสำหรับประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับสุขภาพของผู้สูงอายุเริ่มถดถอย อันจะนำมาซึ่งค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่เพิ่มมากขึ้นด้วย (Population Division, 2015)

เมื่อประชากรญี่ปุ่นสูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและส่งผลกระทบในด้านต่างๆ ประกอบกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นมาก ทำให้ชาวญี่ปุ่นสูงอายุส่วนหนึ่งตัดสินใจไปพำนักระยะยาวที่ต่างประเทศมากขึ้น (เฉลิมพล แจ่มจันทร์และอรไท โสภารัตน์, 2555) รวมถึงการที่ชาวญี่ปุ่นสูงอายุเริ่มมีทัศนคติที่เปลี่ยนไป มีการใช้เวลาหลังเกษียณในการทำงานหรือกิจกรรมอื่นๆ แทนที่แต่เดิมจะอยู่ดูแลบ้าน

และสมาชิกในครอบครัว รวมถึงการขยายเวลาการทำงานออกไปอีก แม้จะถึงวัยเกษียณแล้ว ทั้งนี้เป็นเพราะการสาธารณสุขและการแพทย์ที่ก้าวหน้าขึ้นส่งผลให้ชาวญี่ปุ่นสูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีอายุยืนนานขึ้น ชาวญี่ปุ่นสูงอายุเมื่อเกษียณอายุแล้ว จะมีอิสระในการดำเนินชีวิตและหารูปแบบในการใช้ชีวิตที่ใฝ่ฝัน จึงเกิดการย้ายถิ่นฐานที่อาศัยหรือมาพำนักระยะยาวในต่างประเทศ (สุดปรารณา ดวงแก้ว, 2557)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุซึ่งให้ข้อมูลว่าเหตุผลหลักที่ชาวญี่ปุ่นสูงอายุเลือกมาพำนักระยะยาวในประเทศไทย โดยเลือกจังหวัดเชียงใหม่เป็นจุดหมายหลัก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยคือ เพื่อหนีสภาพอากาศที่หนาวจัดในญี่ปุ่น หนีความยากจนเพราะค่าครองชีพในญี่ปุ่นที่สูงมาก ทำให้ชาวญี่ปุ่นสูงอายุต้องใช้จ่ายอย่างประหยัดมาก หนีความเหงาและโดดเดี่ยว รวมทั้งหนีความกดดันในสังคมญี่ปุ่น ซึ่งสอดคล้องกับปรากฏการณ์ โซโตะโคโมริ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ชาวญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งไม่ยอมอยู่ในประเทศญี่ปุ่น หากแต่ตัดสินใจอพยพย้ายไปอยู่ต่างประเทศเป็นเวลานานๆ หรือไม่กลับญี่ปุ่นอีกเลย ปรากฏการณ์นี้มีมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากในประเทศญี่ปุ่น ค่าครองชีพสูงมากและความยากลำบากในการดำรงชีวิตในประเทศที่พัฒนาถึงขีดสุด กลุ่มคนที่มักออกนอกประเทศคือคนวัยเกษียณที่ไม่อยากเผชิญกับความเครียดทางการเงินและปัญหาต่างๆ และมักเลือกประเทศไทยเป็นอันดับหนึ่งโดยเลือกอยู่ในถิ่นที่สบายกล่าวคือกรุงเทพฯ และเชียงใหม่ (อายุระ, 2559)

นอกจากนี้ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ตลาดอุปโภคบริโภคสำหรับผู้สูงอายุได้เริ่มกลายเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ขึ้นและมีอัตราการเติบโตที่สูง

ขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะผู้สูงอายุมีการดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น มีการศึกษา และมีอายุยืนมากกว่าในอดีต รวมถึงเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวในวัยอื่น นอกจากนี้ชาวญี่ปุ่นสูงอายุเลือกมาพำนักระยะยาวในประเทศไทย เป็นเพราะคนไทยมีอัตราค่าครองชีพต่ำ สภาพ เป็นมิตร อากาศดี อบอุ่น มีแสงแดด ค่าครองชีพไม่สูงมากนัก อาหาร และผลไม้อุดมสมบูรณ์ และมีวัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูดใจอีกด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.) สอดรับกับข้อมูลที่ว่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่หลักและศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภาคเหนือของไทย อันเนื่องมาจากเป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรม มีธรรมชาติที่งดงาม เป็นศูนย์กลางการคมนาคม การศึกษา ธุรกิจและการบริการ มีสาธารณูปโภคที่มีความพร้อมที่สุดสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในภาคเหนือ สภาพอากาศที่ไม่ร้อนจัดและเย็นสบายในฤดูหนาว ผู้คนเป็นมิตรและไม่ต่อต้านชาวต่างชาติ ค่าครองชีพไม่สูงมากเมื่อ

เทียบกับกรุงเทพฯ หรือเมืองใหญ่ทั่วโลก รวมถึงอาชญากรรมน้อยเมื่อเทียบกับสัดส่วนประชากร (Terlecky & Bryce, 2007)

จากข้อมูลของสถานกงสุลใหญ่ ณ นครเชียงใหม่ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลชาวญี่ปุ่นใน 9 จังหวัดในภาคเหนือตอนบน (ได้แก่จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน น่าน แพร่ และอุตรดิตถ์) ได้เก็บข้อมูลจำนวนชาวญี่ปุ่นสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป) ที่พำนักในเขต 9 จังหวัดในภาคเหนือตอนบน โดยจำแนกตามช่วงอายุดังนี้

จำนวนชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักอยู่ในเขต 9 จังหวัดในภาคเหนือตอนบนเป็นตัวเลขที่เป็นทางการ ซึ่งอาจจะมีแบบที่ไปมาระหว่าง 9 จังหวัดในภาคเหนือตอนบนและญี่ปุ่นอย่างไม่เป็นทางการอีกด้วยและเมื่อเจาะจงเฉพาะพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่โดยไม่ได้จำแนกตามอายุและวัตถุประสงค์ในการมาพำนัก จะได้ข้อมูลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนชาวญี่ปุ่นที่พำนักอยู่ในเขต 9 จังหวัดในภาคเหนือตอนบน

ช่วงอายุ	ชาย	หญิง	รวมจำนวน ชาย-หญิง
100 ปีขึ้นไป	3	5	8
90-99 ปี	8	7	15
80-89 ปี	76	23	99
70-79 ปี	554	90	644
60-69 ปี	752	169	921
50-59 ปี	358	77	435
รวมทั้งหมด	1,715	371	2,086

(ที่มา: สถานกงสุลใหญ่ญี่ปุ่น ณ นครเชียงใหม่, [จดหมายอิเล็กทรอนิกส์], 2558ก)

ตารางที่ 2 จำนวนชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่

เขตพื้นที่	ชาย	หญิง	รวมจำนวน ชาย-หญิง
ในเขตอำเภอเมือง	1,348	657	2,005
นอกเขตอำเภอเมือง	577	293	870
รวมจำนวนในจังหวัดเชียงใหม่	1,925	950	2,875

(ที่มา: สถานกงสุลใหญ่ญี่ปุ่น ณ นครเชียงใหม่, [จดหมายอิเล็กทรอนิกส์], 2558ข)

สอดคล้องกับข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร ในภาพรวมที่ว่าผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่เข้ามาพำนักระยะยาวในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยพิจารณาได้จากธุรกิจที่เกี่ยวข้องเช่น ธุรกิจที่พำนักระยะยาวตามหัวเมืองใหญ่ ได้แก่ เชียงใหม่ ภูเก็ต หัวหิน รวมถึงธุรกิจสนับสนุนอื่นๆ เช่น สนามกอล์ฟ สปา ทั้งนี้ชาวญี่ปุ่นสูงอายุถือเป็นกลุ่มลูกค้าหลักที่เดินทางเข้ามาพำนักระยะยาวในประเทศไทยเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีอีกด้วย (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นว่าประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ เป็นที่หมายลำดับต้นๆ ของการมาพำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในต่างประเทศด้วยปัจจัยเอื้อต่างๆ แล้วนั้น จังหวัดเชียงใหม่ยังมีเหตุผลทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับญี่ปุ่นอีกด้วย จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุรายหนึ่ง ซึ่งเป็นคนเชียงใหม่และมาจากตระกูลเก่าแก่ในจังหวัดเชียงใหม่ ให้ข้อมูลว่า ชาวเชียงใหม่สูงอายุเคยเล่าให้ฟังว่า ในช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ทหารญี่ปุ่นเข้ามาอยู่เต็มเมืองเชียงใหม่ แต่ไม่ได้ก่อความเดือดร้อนให้กับชาวเมือง เพราะเน้นการสร้างทางไปยังพม่าตามต่างอำเภอ และยังให้ความช่วยเหลือชาวเมืองเชียงใหม่ด้วยการแบ่งปันยารักษาโรคที่กำลังขาดแคลนให้ด้วย เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง และเดินเท้ากลับมาด้วยความยากลำบาก ป่วยไข้ไม่มีอาหาร ชาวเมืองเชียงใหม่ได้ให้ความช่วยเหลือด้วยความเอื้อเฟื้อเป็นน้ำใจที่ชาวญี่ปุ่นกล่าวว่าต้องตอบแทนบุญคุณ สอดคล้องกับข้อมูลจากเว็บไซต์ของสถานวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เมื่อเหตุการณ์คลี่คลายลง

ชาวญี่ปุ่นได้มีการจัดตั้งสมาคมสหประชาชาติโดยทหารผ่านศึกญี่ปุ่นเพื่อตามหาร่างของเพื่อนทหารที่ถูกฝังไว้ตามเส้นทางเดินทัพในเขตเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน จนต่อมาได้สร้างอนุสรณ์สถานให้แก่เพื่อนที่เสียชีวิตถึง 18,000 คน และระลึกถึงชุมชนที่เคยให้ความช่วยเหลือ โดยมีทหารผ่านศึกชาวญี่ปุ่นและคนรุ่นหลังได้เข้ามาตอบแทนชุมชนในลักษณะต่างๆ เช่นการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กๆ หรือการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบอื่นๆ รวมถึงการมีพิธีไว้อาลัย รวมทั้งจัดงานปอย (งานบุญ) ร่วมกับชุมชนเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับทหารญี่ปุ่นเหล่านั้นด้วย (สถานวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่, 2557) ทำให้ชาวญี่ปุ่นมีความผูกพันกับจังหวัดเชียงใหม่ จึงอาจเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เชียงใหม่เป็นที่นิยมในการมาพำนักระยะยาวด้วย เพราะญี่ปุ่นและไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาแต่อดีต จนก่อให้เกิดการลงทุนและความร่วมมืออย่างแน่นแฟ้นในหลายด้านมาอย่างยาวนาน

เมื่อชาวญี่ปุ่นสูงอายุมีปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เลือกมาพำนักระยะยาวในประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ สถานประกอบการธุรกิจที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ จึงมีการเติบโตค่อนข้างรวดเร็วในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รวมถึงได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ เพราะการที่มาพำนักด้วยระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น ส่งผลให้มีการใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่พำนักอยู่ รูปแบบของที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นที่นิยมมากได้แก่อาคารชุด (คอนโดมิเนียม) และแมนชั่น (เซอร์วิส อพาร์ทเมนต์) เพราะมีความสะดวกสบาย ในปัจจุบัน ยังไม่มีชุมชนชาวญี่ปุ่นสูงอายุในประเทศไทย ที่เป็นลักษณะคอมมูนิตี้เต็มรูปแบบที่คล้ายคลึงกับศูนย์

ดูแลผู้สูงอายุในญี่ปุ่น ซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีค่าใช้จ่ายที่สูงมากด้วยเช่นกัน จึงเป็นไปได้ว่าในการเลือกมาพำนักระยะยาวที่จังหวัดเชียงใหม่ของชาวญี่ปุ่นสูงอายุคือต้องการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่เหมาะสมกับเงินเกษียณหรือเงินเก็บ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุ ที่มีรูปแบบเป็นอาคารชุด (คอนโดมิเนียม) หรือแมนชั่น (เซอร์วิสอพาร์ทเมนต์) เท่านั้น เพราะเป็นรูปแบบที่พักที่ชาวญี่ปุ่นสูงอายุนิยมเลือกพำนักระยะยาว

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

(1) เพื่อศึกษามุมมองที่มีต่อการพำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ จากมุมมองของผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่

(2) เพื่อศึกษาแนวโน้มของธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่

3. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เนื่องจากเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นหาคำตอบในเรื่องมุมมองและแนวโน้มของธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งข้อมูลและหลายวิธีการ ทั้งนี้การวิจัยเชิงคุณภาพมีความยืดหยุ่นสูงและมุ่งเน้นเฉพาะปรากฏการณ์ที่สนใจในพื้นที่เฉพาะคือจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการศึกษาได้แก่

(1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ วิทยานิพนธ์ บทความ หนังสือ และข้อมูลในเว็บไซต์

(2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จะใช้ทั้งวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และเลือกแบบแนะนำต่อกันไป (Snowball Sampling) โดยมีเกณฑ์การเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

(2.1) ผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2 ท่าน เกณฑ์ในการเลือกคือเป็นผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพำนักระยะยาวของชาวต่างชาติและการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่และสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐ เลือกโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการพำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่นสูงอายุและการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับชาวญี่ปุ่นสูงอายุ มีจำนวน 2 หน่วยงานได้แก่ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ จึงทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐทั้ง 2 แห่งนี้

(2.2) ผู้ประกอบธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 ท่าน เกณฑ์ในการเลือกคือ เป็นเจ้าของธุรกิจหรือผู้จัดการของสถานที่ประกอบธุรกิจที่ให้บริการที่พำนักระยะยาว (ผู้พำนักจะต้องอยู่ติดต่อกันในแต่ละครั้งตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป) ที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนที่พำนักระยะยาวมีลักษณะการประกอบธุรกิจเป็นอาคารชุด (คอนโดมิเนียม) หรือแมนชั่น (เซอร์วิส อพาร์ทเมนต์) เท่านั้น

โดยมีชาวญี่ปุ่นสูงอายุพำนักอยู่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนห้อง และมีพนักงานอย่างน้อย 1 คนที่สามารถสื่อสารภาษาญี่ปุ่นได้ ในการศึกษาครั้งนี้ สถานประกอบการธุรกิจที่พำนักระยะยาวมีอัตราการอยู่พำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่นสูงอายุน้อยที่สุดคือร้อยละ 10 ส่วนสถานประกอบการธุรกิจที่มีอัตราการอยู่พำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่นสูงอายุน้อยที่สุดคือร้อยละ 100

ทั้งนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นเจ้าของสถานประกอบการที่พำนักระยะยาวสูงอายุ จำนวน 3 ท่าน และเป็นผู้จัดการสถานประกอบการที่พำนักระยะยาว จำนวน 4 ท่าน ทั้งนี้ได้ใช้ทั้งวิธีการเลือกแบบเจาะจงและเลือกแบบแนะนำต่อกันไป โดยเริ่มต้นจากการวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ ย่านในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้รับการกล่าวถึงบ่อยว่าเป็นย่านที่มีศักยภาพสำหรับกลุ่มเป้าหมายชาวญี่ปุ่นสูงอายุคือย่านถนนห้วยแก้วและย่านถนนช้างคลาน และสถานที่ประกอบการที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในย่านดังกล่าว จะมีสถานที่ประกอบการจำนวน 2 แห่งที่ได้รับการกล่าวถึงมาก จึงสัมภาษณ์เจาะจงลงไปจำนวน 2 ท่านจากสถานประกอบการที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นจึงขอให้ทั้ง 2 ท่านช่วยแนะนำต่อกันไป ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องได้เกณฑ์สำหรับสถานที่ประกอบการที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุดังกล่าวข้างต้นด้วย ทั้งนี้จะเป็นสัดส่วนของเจ้าของสถานที่ประกอบการที่พำนักระยะยาวต่อผู้จัดการสถานที่ประกอบการที่พำนักระยะยาว เป็น 3:4

(2.3) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน เสนอแนะในการเลือกคือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว/การพำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่น จำนวน 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักธุรกิจหรืออยู่ในหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่นสูงอายุ จำนวน 4 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านกลยุทธ์จำนวน 1 ท่าน

ทั้งนี้การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว/การพำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่น จำนวน 2 ท่าน เลือกจากการวิจัยเอกสารเบื้องต้น พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นนักวิชาการและนักวิจัยที่มีผลงานวิจัยหรือบทความที่เกี่ยวข้องกับการพำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่เป็นจำนวนมาก จึงระบุเจาะจงขอสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว/การพำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่น จากนั้นจึงขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยแนะนำต่อกันไป แต่ทั้งนี้ต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์ที่กำหนดคือเป็นนักธุรกิจหรืออยู่ในหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่นสูงอายุ จึงได้ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มนี้จำนวน 4 ท่านที่มาจากสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวไทย มูลนิธิเชียงใหม่นานาชาติ หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึง 1 ท่านจากผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มนี้เป็นเจ้าของโครงการร่วมทุนสำหรับคอมมูนิตี้ เซนเตอร์สำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ด้วย นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกลยุทธ์ จำนวน 1 ท่านเลือกแบบแนะนำต่อกันมา โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกลยุทธ์และที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ของสมาคมธุรกิจไทยในกัมพูชา เพื่อให้มองภาพธุรกิจในมุมมองกว้างขึ้น (เนื่องจากขณะนี้มีการลงทุนสร้างเมืองญี่ปุ่นสำหรับกลุ่มเป้าหมายชาวญี่ปุ่นสูงอายุในกัมพูชา)

(2.4) ชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่มาพำนักระยะยาว ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 ท่าน เกณฑ์ในการเลือกคือเป็นชาวญี่ปุ่นที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป และพำนักอยู่ในเชียงใหม่ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน โดยมีล่ามภาษาญี่ปุ่นเป็นผู้ช่วยแปลในการสัมภาษณ์ โดยผู้ให้สัมภาษณ์เป็นชาย 4 ท่าน และเป็นหญิง 1 ท่าน อายุผู้ให้สัมภาษณ์ที่น้อยที่สุดคือ 60 ปี และอายุที่มากที่สุดคือ 74 ปี ระยะเวลาที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ติดต่อกัน ระยะเวลาที่น้อยที่สุดคือ 6 ปี ระยะเวลาที่มากที่สุดคือ 13 ปี

ทั้งนี้เนื่องจากชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่จะค่อนข้างอยู่เป็นกลุ่มเฉพาะ จึงได้รับการแนะนำจากสถานกงสุลใหญ่ ณ นครเชียงใหม่ ให้ไปขอสัมภาษณ์กลุ่ม Chiang Mai Long-stay Life Club (CLL) ซึ่งเป็นชมรมผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่ (ที่เป็นทางการ) ซึ่งมีจำนวนสมาชิกกว่า 150 ท่าน ผู้สัมภาษณ์จึงขอทำการสัมภาษณ์ประธานชมรม CLL แบบเจาะจงลงไป รวมถึงสัมภาษณ์สมาชิกชมรม CLL อีก 1 ท่าน เป็นจำนวนชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นและเป็นสมาชิก CLL จำนวน 2 ท่าน ส่วนชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ อีก 3 ท่าน ไม่ได้เป็นสมาชิก CLL โดยได้รับการแนะนำแบบบอกต่อกันมาจากผู้ประกอบการที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระจายข้อมูลกันระหว่างผู้เป็นสมาชิกและผู้ไม่ใช่มชิกของชมรม CLL ด้วย

4. ผลการศึกษา

จากการศึกษา “มุมมองและแนวโน้มของธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่” ได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

4.1. มุมมองที่มีต่อการพำนักระยะยาวของชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ จากมุมมองผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2 ท่าน ผู้ประกอบธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านเห็นพ้องกันว่านักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่มาพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง มีกำลังในการใช้จ่ายพอสมควร มีกำลังเงินที่แน่นอนจากเงินเกษียณที่ได้รับ ส่วนในเรื่องการใช้จ่ายของชาวญี่ปุ่นสูงอายุนั้น ชาวญี่ปุ่นสูงอายุจะไม่ได้มองแค่ค่าถูกหรือแพง แต่มองที่ความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป ดังนั้น ราคาจึงไม่ใช่ตัวกำหนดที่สำคัญมากไปกว่าสิ่งที่จ่ายไปคุ้มกับสิ่งที่ได้รับหรือไม่ คือเน้นที่ความคุ้มค่า (มิติในแง่ของความรู้สึก) มากกว่าราคา (มิติในแง่ถูกหรือแพง) ดังนั้นถ้าเป็นกิจกรรมที่พึงพอใจก็จะยอมจ่ายเต็มที่ นอกจากนี้ ชาวญี่ปุ่นสูงอายุจะไม่ค่อยคิดมากกับการจ่ายในระยะสั้น เช่น การตีกอล์ฟ การไปสปา การท่องเที่ยว แต่ถ้าเป็นการจ่ายในระยะยาวหรือประจำ ชาวญี่ปุ่นสูงอายุจะมีการคำนวณอย่างดี เช่น ราคาสถานที่พำนักระยะยาว (เพราะเป็นรายจ่ายประจำเดือน) ค่าอาหารหรือวัตถุดิบที่ใช้ปรุงอาหาร (เพราะเป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นทุกวัน)

อีกทั้งชาวญี่ปุ่นสูงอายุยังเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในแง่ที่ว่ามีการศึกษาดี เคารพกฎหมาย และกฎระเบียบ สุภาพเรียบร้อย ตรงต่อเวลา และดูแลรักษาสุขภาพได้ดีเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุ

ชาติอื่น ประกอบกับทางญี่ปุ่นเองมีนโยบายให้ชาวญี่ปุ่นสูงอายุไปพำนักระยะยาวในต่างประเทศ อันเนื่องมาจากญี่ปุ่นมีค่าครองชีพที่สูงมาก และจำนวนประชากรชาวญี่ปุ่นสูงอายุมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงทำให้ชาวญี่ปุ่นสูงอายุมีความต้องการจะย้ายถิ่นฐานไปพำนักระยะยาวในต่างประเทศสูงมาก ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการได้ดีในระดับหนึ่ง สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับการวิจัยเอกสารของ Muramatsu (2011); การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ม.ป.ป.); กรกช นิมิตตดิคุณ, บุญชัย อรรถสกุลชัย และอรุณรัตน์ บัวเฟียน (2550); จันจิรา ตันตยานุสรณ์ (2552); โมโมโกะ ทากิซาวะ (2549); จีรพร ศรีวัฒนานุกุลกิจและเศกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ (2547) และสุตปรารถนา ดวงแก้ว (2557) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุเป็นลูกค้าชั้นดีมีคุณภาพสูง เป็นลูกค้ากลุ่มสำคัญสำหรับการพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ และมีรูปแบบการใช้ชีวิต รวมถึงการเลือกที่พำนักค่อนข้างแน่นอน มีลักษณะความชื่นชอบและการเลือกสถานที่ปลายทางค่อนข้างชัดเจน ดังนั้นผลการวิจัยจึงออกมาไปในทิศทางเดียวกัน

นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ยังเห็นพ้องอีกด้วยว่า จังหวัดเชียงใหม่มีศักยภาพและความเหมาะสมในการตอบสนองความต้องการของชาวญี่ปุ่นสูงอายุในเรื่องการพำนักระยะยาวได้เป็นอย่างดี เพราะจังหวัดเชียงใหม่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว และเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การคมนาคม มีโครงสร้างพื้นฐานที่ค่อนข้างครบถ้วน มีความเจริญ ความสะดวกสบาย ค่าครองชีพไม่สูงมากนัก มีธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้คนในท้องถิ่นมีอัธยาศัยน้ำใจดีงาม มีความเป็นมิตรและอยู่ร่วมกันกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ดี สิ่งที่ทำให้สัมภาษณ์อาจมีความเห็นแตกต่างกันบ้างได้แก่ตลาดกลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุ นั่นคือในขณะที่ผู้ประกอบการที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 7 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่าน (จากจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน) เห็นว่า ในปัจจุบันกลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุเป็นกลุ่มตลาดระดับกลางที่ส่วนใหญ่อาศัยเงินบำนาญเกษียณอายุในการดำรงชีพ ดังนั้นจึงประหยัดค่าใช้จ่ายพื้นฐาน เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่พำนักระยะยาว ซึ่งโดยส่วนมากชาวญี่ปุ่นสูงอายุจะนิยมเช่าอาคารชุด (คอนโดมิเนียม) หรือแมนชั่น (อพาร์ทเมนต์) มาก เนื่องจากมักอยู่ในทำเลใจกลางเมือง เดินทางสะดวก และมีสิ่งอำนวยความสะดวกกับการอาศัยอยู่ในอาคาร มากกว่าเช่าบ้านเป็นหลัง มีชาวญี่ปุ่นสูงอายุส่วนน้อย ที่ซื้อห้องชุดเป็นของตัวเองเลย นอกจากนี้ ชาวญี่ปุ่นสูงอายุนิยมทำอาหารรับประทานเอง (สถานที่พำนักระยะยาวจึงมักจะมีพื้นที่ทำครัวหรืออุปกรณ์ในห้องครัวให้ เช่น ไมโครเวฟ เตาไฟฟ้า เป็นต้น) ซึ่งชาวญี่ปุ่นสูงอายุนิยมไปจ่ายของในตลาดสดมากขึ้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น การเดินทางในเมืองก็ใช้บริการรถบริการสาธารณะ (รถแดง) เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกัน ชาวญี่ปุ่นสูงอายุกลับใช้จ่ายเต็มที่กับความสุขสำราญใจของตนเช่น การไปเล่นกอล์ฟ การไปสปา การไปท่องเที่ยว เป็นต้น กล่าวโดยสรุปคือ ชาวญี่ปุ่นสูงอายุกลุ่มระดับกลางจะประหยัดค่าใช้จ่ายพื้นฐานทั่วไป แต่จะใช้จ่ายเต็มที่กับสิ่งที่ผ่อนคลายและจะใช้จ่ายต่อเมื่อรู้สึกว่าคุณค่ากับเงินที่จ่ายไป แม้อาจจะดูราคาสูงไปบ้างสำหรับคนพื้นเมือง หากแต่เมื่อเปรียบเทียบกับค่าครองชีพที่ญี่ปุ่นแล้วราคาที่คนญี่ปุ่นจ่ายในจังหวัดเชียงใหม่จึงเป็นราคาที่คนญี่ปุ่นรับได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ที่พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับอายุ สถานภาพ การรับข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์ ผู้อำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายและการเปรียบเทียบราคาสินค้าและบริการมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การจ่ายเงิน (วาริษฐ์ มัธยมบุรุษ, 2552) ในขณะที่ผู้ทรงคุณวุฒิเพียงท่านเดียวและผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐทั้ง 2 ท่าน มีความเห็นตรงกันว่าตลาดกลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่เป็นตลาดระดับกลางขึ้นบน เนื่องจากเห็นว่า ชาวญี่ปุ่นสูงอายุมีกำลังเงินสูงมาก มีการเก็บออมเงินเป็นอย่างดี และมีกำลังในการใช้จ่ายสูง ในขณะที่ค่าครองชีพในจังหวัดเชียงใหม่ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับญี่ปุ่น แต่ทั้งนี้ ผู้ศึกษามีความเห็นที่สาเหตุที่ผู้ทรงคุณวุฒิท่านนี้มองว่าชาวญี่ปุ่นสูงอายุเป็นตลาดระดับกลางขึ้นบน เนื่องจากท่านมีความเชื่อมั่นและเป็นผู้ร่วมลงทุนกับนักลงทุนชาวญี่ปุ่น ที่จะสร้างคอมมูนิตี้ครบวงจรสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นโครงการลงทุนขนาดใหญ่ โดยจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมและหรูหราสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุ ในขณะที่ผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐทั้ง 2 ท่านมีทัศนคติเป็นบวก มองกลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุมีเงินเก็บมากและมีอำนาจในการใช้จ่ายสูง

ดังนั้น ในมุมมองของผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุ และผู้ทรงคุณวุฒิต่างเห็นพ้องกันว่าจังหวัดเชียงใหม่มีศักยภาพและความพร้อมสำหรับการรองรับการพำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุ และการพำนักระยะยาวจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยรวมเพราะจะเกี่ยวพันกับการใช้จ่ายในหลายๆ ส่วน เช่น ร้านอาหาร การท่องเที่ยว กอล์ฟ สปา และระยะเวลาที่อยู่นานขึ้น

ย่อมเกี่ยวข้องกับเงินที่จะใช้จ่ายในการพำนักระยะยาวมาก ยิ่งขึ้น แต่กระนั้น ยังมีความคิดเห็นแตกต่างกันบ้าง ในแง่กลุ่มลูกค้าชาวญี่ปุ่นสูงอายุนี้อยู่ระดับกลางหรือระดับกลางขึ้นบน

จากการสัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่นสูงอายุจำนวน 5 ท่าน เป็นชาย 4 ท่าน หญิง 1 ท่าน ที่มีอายุตั้งแต่ 60-74 ปี และพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่ 6-13 ปี และหนึ่งใน 5 ท่านนี้เป็นประธานชมรม Chiang Mai Long-stay Life Club (CLL) ซึ่งถือว่าเป็นชมรมสำหรับชาวญี่ปุ่นผู้สูงอายุที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีสมาชิกประจำประมาณ 150 คน โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลว่า ชาวญี่ปุ่นสูงอายุโดยทั่วไป จะมีการวางแผนล่วงหน้าก่อนการเกษียณ มีการเตรียมความพร้อมก่อน โดยพิจารณาจากหลายๆ ปัจจัย ทั้งในด้านค่าครองชีพ ภาววัฒนธรรม สังคม ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ชาวญี่ปุ่นสูงอายุบางคนที่จะเกษียณอายุและมีความพร้อมเรื่องเงินที่ใช้หลังเกษียณ ก็จะนิยมไปฮาวาย แคนาดา ออสเตรเลีย หรือนิวซีแลนด์ จัดได้ว่าเป็นที่หมายระดับบน แต่ถ้ามีความพร้อมเรื่องการเงินในระดับกลางๆ จะคิดถึงไทยหรือมาเลเซีย แต่เน้นเรื่องราคาค่าใช้จ่ายในการครองชีพเป็นพิเศษ ก็จะคิดถึงเวียดนามหรือกัมพูชาเป็นต้น สำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 5 ท่าน ก่อนตัดสินใจเลือกมาพำนักระยะยาวที่จังหวัดเชียงใหม่ นั้น ทุกคนจะต้องหาข้อมูลก่อน โดยพิจารณารอบด้าน บางคนหาข้อมูลจากเพื่อนฝูงที่มาอยู่ บางคนติดต่อผ่านบริษัทญี่ปุ่น ผ่านนายหน้า บางคนหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเพื่อเปรียบเทียบหลายๆ ประเทศ และบางคนมาลองพำนักอาศัยก่อนจะมาอยู่จริง ๆ

สาเหตุที่ต้องออกมาพำนักระยะยาวในต่างประเทศนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่าสาเหตุหลักเลยคือค่าครองชีพที่ญี่ปุ่นสูงมาก รวมถึงการ

ที่เศรษฐกิจที่ญี่ปุ่นถดถอยเป็นเวลานานติดต่อกันมาหลายปี ส่งผลให้เงินเกษียณอายุจากเดิมที่เคยได้ร้อยละ 100 ปัจจุบันเหลือเพียงร้อยละ 70 โดยอีกร้อยละ 30 ชาวญี่ปุ่นสูงอายุจะต้องเป็นผู้แบกรับภาระเองเช่นค่ารักษาพยาบาลส่วนเกิน อีกทั้งรัฐบาลญี่ปุ่นยังชะลอการจ่ายเงินบำนาญออกไป กล่าวคือเกษียณอายุที่ 60 ปี แต่จะเริ่มจ่ายบำนาญเมื่ออายุ 65 ปีเป็นต้น

เหตุผลทางด้านสภาพแวดล้อมหรือทางกายภาพที่ชาวญี่ปุ่นสูงอายุเลือกมาพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ เพราะมีค่าครองชีพที่ไม่สูงมาก แต่ได้คุณภาพชีวิตที่ดี สามารถหาวัตถุดิบหรืออาหารที่ส่งตรงจากญี่ปุ่นได้โดยง่าย มีธรรมชาติที่งดงาม มีทั้งภูเขา แม่น้ำ อากาศที่ใกล้เคียงกับญี่ปุ่นในบางฤดู แต่อบอุ่นกว่า เพราะที่ญี่ปุ่นในฤดูหนาวจะหนาวมากและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะสุขภาพของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ยังมีต้นไม้ใหญ่ มีความร่มรื่น มีต้นไม้ในตัวเมือง มีความสงบเงียบ เหมาะแก่การใช้ชีวิต แต่ในขณะเดียวกันก็มีความสะดวกสบายแบบสังคมเมืองผสมผสานเข้าด้วยกัน กิจกรรมที่ชาวญี่ปุ่นชื่นชอบมากและราคาไม่แพงเช่น สนามกอล์ฟ จะมีค่าบริการถูกกว่าในญี่ปุ่นถึง 3-4 เท่า การคมนาคมสะดวก มีสนามบินนานาชาติ มีโรงพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนที่ได้มาตรฐาน โรงพยาบาลเอกชนหลายแห่งมีล่ามภาษาญี่ปุ่นไว้คอยบริการในเรื่องการสื่อสารเช่น โรงพยาบาลเชียงใหม่ราม โรงพยาบาลราชเวช และโรงพยาบาลลานนา

ส่วนเหตุผลทางด้านสังคมที่ชาวญี่ปุ่นสูงอายุเลือกมาพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ผู้คนมีอัธยาศัยดี ไม่กีดกันหรือปฏิเสธชาวต่างชาติ อีกทั้งมีความเป็นเอเชียด้วยกัน มีวัฒนธรรมใกล้เคียงกันในบางแง่มุม ส่งผลให้ไม่ต้องปรับตัว

มากนัก มีความปลอดภัยสูงเมื่อเทียบกับเมืองใหญ่ๆ ในประเทศอื่น มีวัฒนธรรมประเพณีที่งดงามน่าชื่นชม มีโบราณสถาน วัฒนาอาราม และหากเป็นชาวคริสต์ก็มีโบสถ์ทั้งคาทอลิกและโปรเตสแตนต์ มีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับญี่ปุ่น รวมถึงมีกิจกรรมต่างๆ ในเลือกทำ ผ่อนคลาย หรือพัฒนาตนเอง เพราะชาวญี่ปุ่นสูงอายุเป็นกลุ่มคนที่มีเวลาว่างมากพอในการทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ตนพึงพอใจ

นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านเสริมว่าพวกเขาตั้งใจจะพำนักระยะยาวที่จังหวัดเชียงใหม่ไปตลอด แต่ถ้าเมื่อใด ที่สุขภาพของตนหรือของคู่ครองเริ่มแย่ เริ่มช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ก็ตั้งใจจะย้ายกลับประเทศ ไปพักที่บ้านพักคนชราแทน ยกเว้นผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งที่ตั้งใจจะอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ไปตลอด เพราะได้แต่งงานกับภรรยาคนไทยและตั้งใจจะลงหลักปักฐานที่นี่

อาจกล่าวได้ว่า ชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่จะคำนึงถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมประกอบกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yoshida (2015) และสุดปรารถนา ดวงแก้ว (2557)

4.2. แนวโน้มของธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2 ท่าน ผู้ประกอบการธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน ทุกคนเห็นพ้องว่า ว่าจะธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุนั้น ตัวสถานที่พำนักระยะยาว (สถานที่ประกอบธุรกิจ) เป็นจุดขายที่สำคัญจุดหนึ่งในการตัดสินใจเลือกพักที่ใดที่หนึ่ง ถือได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องขายตัวเองให้ผ่านก่อน ซึ่งชาวญี่ปุ่น

สูงอายุมุ่งเน้นที่ “ความคุ้มค่ากับราคา” กล่าวคือ ไม่ใช่แค่มีดีราคาที่พักถูกหรือแพง หากแต่เป็นความคุ้มค่ากับเงินที่จะต้องจ่ายไป กล่าวคือ ในระดับราคาที่พักขนาดนี้ มีบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกใดให้บ้างเช่น ขนาดของห้อง เพอร์นี่เจอร์ สิ่งอำนวยความสะดวกเช่นอ่างอาบน้ำ ครู เครื่องปรับอากาศ นำเสนอ แต่ละสถานที่ประกอบธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ จะพยายามสร้างจุดเด่นและนำเสนอเพื่อให้ลูกค้าเลือกตรงกับความต้องการของตนมากที่สุด เช่น บางคนต้องการความสะดวกสบาย การตกแต่งสถานที่สวยงาม ความเป็นส่วนตัวสงบสุข หรือมีการสร้างบรรยากาศเสมือนเป็นบ้านจริงๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ทำเลที่ตั้งก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพำนักของชาวญี่ปุ่นสูงอายุด้วย เช่น อยู่ใจกลางเมือง เดินทางสะดวก หรืออยู่ในที่สงบเงียบ ไม่พลุกพล่าน เป็นต้น

ในส่วนของทำเลที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ ย่านที่มีศักยภาพเติบโตได้ดีสำหรับตลาดชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่มีรายได้ปานกลางคือ ย่านถนนห้วยแก้ว ซึ่งใกล้ภูเขา (ดอยสุเทพ) เห็นทิวทัศน์ธรรมชาติ เยียบสงบ เป็นถนนสายหลักที่มีรถรับจ้าง (รถแดง) ให้บริการสามารถเดินทางไปมาสะดวก มีที่พำนักระยะยาวจำนวนมากให้เลือก ใกล้ตลาด ร้านค้า และห้างสรรพสินค้า รวมถึงเป็นแหล่งที่ชาวญี่ปุ่นนิยมพำนักอาศัย และย่านถนนช้างคลาน ซึ่งอยู่กลางเมือง การเดินทางสะดวก ใกล้ตลาด ร้านค้า และเป็นแหล่งที่ชาวญี่ปุ่นนิยมพำนักอาศัยอยู่มากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ จันจิรา ตันตยานุสรณ์ (2552)

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านเห็นตรงกันว่า ธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัด

เชียงใหม่มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากปัจจัยภายในประเทศญี่ปุ่นเอง (ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม) และปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมของจังหวัดเชียงใหม่ (ความพร้อมในด้านต่างๆ สามารถตอบสนองได้ทั้งความสะดวกสบายแบบเมืองใหญ่และความมีธรรมชาติ วัฒนธรรมที่งดงาม ซึ่งสามารถผสมผสานกันได้อย่างดี) ดังที่ได้กล่าวมาในเบื้องต้น

นอกจากนี้ ผู้ประกอบธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ 7 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน เห็นว่าตลาดลูกค้ากลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่คือ กลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่มีรายได้จากเงินเกษียณจากญี่ปุ่น จะเป็นกลุ่มลูกค้าปานกลาง มีจำนวนเงินต่อเดือนที่แน่นอน แต่จะระมัดระวังค่าใช้จ่าย เพราะเงินเกษียณที่ได้น้อยลง จึงจำเป็นต้องใส่ใจกับรายจ่ายประจำ (เช่นค่าเช่าที่พำนักระยะยาวและค่าใช้จ่ายประจำวัน) และใส่ใจเลือกสถานที่พำนักระยะยาวสำหรับตนให้ “คุ้มค่า” ที่สุด อีกทั้งในปัจจุบันมีอสังหาริมทรัพย์เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในจังหวัดเชียงใหม่ จนทำให้เกิดภาวะอสังหาริมทรัพย์ส่วนเกิน (Over-supply real estate) บางส่วนจึงมีการดัดแปลงเป็นสถานประกอบการในการให้บริการที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุ ทำให้ตลาดสำหรับรองรับการพำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่เป็นกลุ่มระดับกลางมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเล็งเห็นศักยภาพของกำลังการใช้จ่ายของชาวญี่ปุ่นสูงอายุ ทำให้ธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ มีแนวโน้มเติบโตขึ้น มีทางเลือกให้กลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุเลือกมากขึ้น แต่กระนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 7 ท่าน ต่าง

ให้ความเห็นตรงกันว่า สถานที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุจะไม่แข่งขันกันเรื่องราคาเลย หากแต่นำเสนอราคาที่คุ้มค่างับค่าเช่าหรือราคาขายขาดเป็นกรรมสิทธิ์ โดยนำเสนอจุดเด่นของแต่ละสถานที่เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก ทำเล การบริการต่างๆ เป็นต้น และทุกแห่งที่เน้นลูกค้าชาวญี่ปุ่นสูงอายุ จะมีพนักงานอย่างน้อย 1 คนที่สามารถสื่อสารเป็นภาษาญี่ปุ่นได้ประจำอยู่เสมอ นั้นแสดงให้เห็นว่า สถานที่ประกอบธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุจะมุ่งเน้นการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มากกว่าจะแข่งขันกันเรื่องราคา รวมทั้งพยายามพัฒนาส่วนต่างๆ ให้ดีขึ้นและตอบสนองความต้องการของลูกค้าชาวญี่ปุ่นสูงอายุได้มากขึ้น

ในขณะที่ผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐ 2 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิ 1 ท่านเห็นว่า กลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่ตั้งใจจะมาพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่เป็นกลุ่มตลาดระดับกลางขึ้นบน เป็นคนมีฐานะดี มีศักยภาพในการใช้จ่าย และจะใช้จ่ายเต็มที่ เนื่องจากมาจากค่าครองชีพยังไม่สูงมากหากเทียบกับญี่ปุ่น ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่มีศักยภาพมากพอในการดึงดูดกลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุระดับบนมาพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ แม้ว่ากลุ่มชนชั้นกลางที่เกษียณอายุ จะมีเงินเกษียณต่อเดือนตั้งแต่ 40,000 บาทขึ้นไป เป็นกลุ่มลูกค้ากลุ่มสำคัญและมีจำนวนมาก แต่ในอีกมุมหนึ่ง จะมีกลุ่มชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่เคยเป็นระดับผู้บริหาร จะมีเงินเกษียณอายุตั้งแต่ 150,000 บาทขึ้นไป ซึ่งกลุ่มนี้มีกำลังซื้อสูง นอกจากจะมีเงินบำนาญแล้ว ยังมีเงินออมส่วนตัวอีก และมีค่านิยมที่ว่า จะใช้เงินเย็นสุดท้ายให้กับตัวเอง โดยไม่จำเป็นต้องเก็บไว้ให้ลูกหลาน แม้ว่ากลุ่มนี้จะมีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มแรก แต่ก็ยังเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพสูง ซึ่งทั้งผู้บริหารภาครัฐ 2 ท่านและผู้ทรงคุณวุฒิ 1 ท่าน ต่าง

เห็นว่าควรจะสร้างสถานที่พำนักระยะยาวเพิ่มเพื่อรองรับคนกลุ่มนี้ต่อไป เพราะมีอำนาจในการใช้จ่ายสูงมาก

อนึ่ง ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เรื่องการขยายตลาดสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุไปกลุ่มตลาดระดับบน เป็นประธานกรรมการบริษัทที่กำลังมีโครงการก่อสร้างคอมมูนิตี้สำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุ โดยเฉพาะขึ้นชื่อ Hospica Villa ซึ่งเป็นโครงการร่วมทุนระหว่างนักลงทุนชาวไทยและนักลงทุนชาวญี่ปุ่น จะเป็นโครงการลงทุนขนาดใหญ่เพื่อสร้างคอมมูนิตี้ที่รวบรวมความสะดวกสบายอย่างครบวงจรสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุโดยเฉพาะ มีพร้อมทั้งความสะดวกสบาย ความหรูหรา ส่วนตัว โดยจะมุ่งเน้นรองรับตลาดระดับบนโดยเฉพาะเพราะเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูงมาก โครงการนี้เมื่อสร้างเสร็จแล้ว (ประมาณปลายปี พ.ศ. 2562) จะถือได้ว่าเป็นคอมมูนิตี้สำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุแห่งแรกในประเทศไทยเลยทีเดียว และจะถือได้ว่าเป็นการขยายตลาดชาวญี่ปุ่นสูงอายุจากตลาดระดับกลางไปสู่ตลาดระดับบนด้วย ประกอบกับผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐทั้ง 2 ท่านมองภาพตลาดญี่ปุ่นเป็นตลาดมีกำลังซื้อสูง มีศักยภาพในการใช้จ่ายมาก ดังนั้นทั้ง 3 ท่านจึงเห็นศักยภาพและแนวโน้มที่สดใสสำหรับกลุ่มตลาดลูกค้าญี่ปุ่นสูงอายุระดับบน

ในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน ต่างก็มีส่วนร่วมกันเพื่อส่งเสริมธุรกิจที่พำนักระยะยาวอย่างต่อเนื่องในหลายๆ ด้าน เช่น ภาครัฐกำลังร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาสถานที่พำนักระยะยาวอยู่ การกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บทพัฒนาธุรกิจ Long Stay ปี พ.ศ. 2560-2564 การจัดสัมมนาการพัฒนาธุรกิจ Long Stay ภาคเหนือเพื่อรองรับผู้พำนักระยะยาวนานาชาติ (กรวรรณ สังขกร, 2559ก, 2559ข) การจัด Road

Show เพื่อนำเสนอที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุที่จะมาพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการไปออกงาน Long Stay Fair ที่ญี่ปุ่น รวมถึงการที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติในหลักการให้ขยายวีซ่าพำนักระยะยาว (Long Stay Visa) จากเดิมที่ให้ชาวต่างชาติเพียงครั้งละ 1 ปี เป็น 10 ปี สำหรับ 14 ประเทศ (รวมถึงญี่ปุ่นด้วย) โดยให้กระทรวงมหาดไทยไปดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกัน (สำนักข่าวอิศรา, 2559) ซึ่งจะอำนวยความสะดวกในการต่อวีซ่าสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุมากขึ้น รวมถึงข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่านที่เชียงใหม่กำลังจะมีโครงการก่อสร้างสนามบินจังหวัดเชียงใหม่แห่งที่สองขึ้น รวมถึงการอยู่ในระหว่างการติดต่อประสานงานกับสายการบินญี่ปุ่น

เพื่อสร้างเส้นทางบินใหม่ระหว่างเมืองต่างๆ ในญี่ปุ่นกับเชียงใหม่เพิ่มขึ้นด้วย

ดังนั้น อาจกล่าวสรุปได้ว่าแนวโน้มหลักของธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ ยังคงเป็นกลุ่มลูกค้าญี่ปุ่นระดับกลาง (ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่) แต่ก็มีแนวโน้มใหม่ที่ขยายตลาดไปสู่กลุ่มลูกค้าญี่ปุ่นระดับบนซึ่งมีกำลังซื้อสูงด้วย ฉะนั้นธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ยังมีแนวโน้มที่สดใส อันเนื่องมาจากปัจจัยเอื้อต่างๆ ของจังหวัดเชียงใหม่เอง รวมถึงการมีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมและรองรับธุรกิจที่พำนักระยะยาวสำหรับชาวญี่ปุ่นสูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ให้มีความเติบโตต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] กรกช นิมกิตติคุณ, บุญชัย อรรถสกุลชัย และอรุณรัตน์ บัวเฟียน. (2550). *แผนพัฒนาธุรกิจสถานพำนักระยะยาว สำหรับผู้เกษียณอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [2] กรวรรณ สังขกร. (2559ก). *แผนแม่บทพัฒนาธุรกิจ Long Stay ปีพ.ศ. 2560-2564 ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1*. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [3] กรวรรณ สังขกร (ผู้บรรยาย). (มีนาคม 2559ข). *อนาคตภาคเหนือสู่ศูนย์กลาง Long Stay ระดับนานาชาติ*. ใน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว สถาบันวิจัยสังคม, *การพัฒนาธุรกิจ Long Stay ภาคเหนือรองรับกลุ่มผู้พำนักระยะยาวนานาชาติ*. การสัมมนาทางวิชาการวันที่ 16 มีนาคม 2559 ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติคุ้มคำ-คุ้มขันโตก จังหวัดเชียงใหม่
- [4] กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559*. เข้าถึงได้จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.phd?nid=4147
- [5] การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). *Long Stay Project*. เข้าถึงได้จาก <http://www.tourismthailand.org/fileadmin/upload/trip-of-lifetime.pdf>
- [6] จันจิรา ตันตยานุสรณ์. (2552). *ความต้องการของชาวญี่ปุ่นต่อสถานที่พักระยะยาวในถนนช้างคลานอำเภอเมืองเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [7] จีรพร ศรีวัฒนานุกุลกิจ และเศกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ. (2547). *ความต้องการและความพึงพอใจของชาวต่างชาติในการพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [8] เฉลิมพล แจ่มจันทร์และอรไท โสภารัตน์. (2555). *การพำนักระยะยาวของคนญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่: การวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดในช่วงก่อนและหลังการพำนัก*. *วารสารญี่ปุ่นศึกษา*, 29(1), 16-34.
- [9] มิวา โคจิชิ. (2555). *บทบาทของผู้สูงวัยชาวญี่ปุ่นที่พำนักระยะยาวที่มีต่อชุมชนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [10] โมโมโกะ ทากิฮาระ. (2549). *คุณภาพชีวิตในการพำนักระยะยาวของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่พำนักในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [11] วารินทร์ มัชฌิมบุรุษ. (2552). *รูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารศาสตร์, สำนักงานบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- [12] สถานกงสุลใหญ่ญี่ปุ่น ณ นครเชียงใหม่. (2558ก). *จำนวนชาวญี่ปุ่นที่พำนักอยู่ในเขต 9 จังหวัดในภาคเหนือตอนบน ณ เดือนตุลาคม 2558 [จดหมายอิเล็กทรอนิกส์]*.
- [13] สถานกงสุลใหญ่ ณ นครเชียงใหม่. (2558ข). *จำนวนชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ณ เดือนตุลาคม 2558 [จดหมายอิเล็กทรอนิกส์]*.
- [14] สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่. (2557, 8 พฤศจิกายน). *จัดงานปอยมิตร์ภาพไทย-ญี่ปุ่นครั้งแรกในวัดหมื่นสารวิเวก*. เข้าถึงได้จาก <http://www.region3.prd.go.th/chiangmai>

- [15] สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2545). *แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว: กรณีศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวอายุ 50 ปีขึ้นไปที่เดินทางมาพักผ่อน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [16] สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์. (2558, 24 กรกฎาคม). *การปฏิรูปการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศญี่ปุ่น*. เข้าถึงได้จาก <http://www.matichon.co.th>
- [17] สำนักข่าวอิศรา. (2559, 23 พฤศจิกายน). *ขยาย Long Stay Visa จากเดิม 1 ปีเป็น 10 ปี ใน 14 ประเทศ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.isranews.org/thaireform/thaireform-data/item/51973-long-stay-visa-1-10-14.html>
- [18] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2544). *ข้อมูลมติคณะรัฐมนตรี*. เข้าถึงได้จาก http://www.cabinet.soc.go.th_2544.12.25.html
- [19] สุดปรารถนา ดวงแก้ว. (2555). *การท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษาการตั้งชุมชนและการปรับตัวของชาวญี่ปุ่นวัยเกษียณ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาญี่ปุ่นศึกษา, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [20] สุดปรารถนา ดวงแก้ว. (2557). *การย้ายถิ่นเพื่อเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนญี่ปุ่น: กรณีศึกษาคนญี่ปุ่นวัยเกษียณในจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย*. *JSN Journal*, 5(1), 35-52.
- [21] อายะ. (2559, 16 เมษายน). *ปรากฏการณ์โซโตะโคโมริ: เมื่อคนญี่ปุ่นไม่อยากจะอยู่ญี่ปุ่น*. เข้าถึงได้จาก <http://anngle.org/th/j-culture/culture/sotokomori.html>
- [22] Long Stay Foundation. (n.d.). *The outline of the "longstay"*. Retrieved from <http://www.longstay.or.jp/english/about.html>
- [23] Muramatsu. (2011). Japan: Super-aging society preparing for the future. *The Gerontologist*, 51(4), 425-432.
- [24] Roger J. D. & Ikeno O. (2002). *The Japanese mind*. Singapore: Tuttle Publishing.
- [25] Terlecky, S. W. & Bryce, P. (2007). *Retiring in Thailand: Live in Paradise for Pennies on the Dollar*. Bangkok: Paiboon Poomsan Publishing.
- [26] United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. (2015). *World Population Ageing 2015*. Retrieved from http://www.un.org/en/development/desa/population/publication/pdf/ageing/WPA2015_Report.pdf
- [27] Yoshida, E. (2015). *International retirement migration in Thailand: From the perspective of welfare and social participation*. Retrieved from <http://www.kuasa.cpi.kyoto-u.ac.jp/wcontent/uploads/2015/10/Emi-Yoshida.pdf>

ดร.อัญญาพัศศา จันทร์ชลอ

หน่วยงานผู้แต่ง : นักแปล/ล่ามอิสระ (ภาษาไทย-อังกฤษ-สเปน)

Dr. Arnpassa Chanchalor

Affiliation :

Corresponding e-mail : friendlyoat@yahoo.com